

БОРБА ГРКА ПОКРЕНУЛА ЈЕ ДРУГЕ НАРОДЕ

ПАНАЈОТИС
ПАРСОС
АМБАСАДОР
РЕПУБЛИКЕ ГРЧКЕ
У ЦРНОЈ ГОРИ

Након што смо прошле године обиљежили значајан јубилеј - 200 година, односно два вијека од почетка Грчке револуције 25. марта 1821. године, који је и званични државни празник Грчке, питам се шта да кажем поводом 201. годишњице тог догађаја, обраћајући се јавном мњењу гостољубивог и пријатељског народа Црне Горе.

Но, то ми неће бити тешко. Пошто је ријеч о Грчкој револуцији збацивања отоманског јарма, Грке и Црногорце ће увијек повезивати **Васо Брајовић**, кога су Грци звали Мавровуџотис (Црногорац). Васо је од самог почетка револуције учествовао у биткама са 120 Црногораца, који су му били пратиоци на путу у револуционарну Грчку. Посљедње Васово пребивалиште је Прво атинско гробље, на коме су сахрањени готово сви истакнути Грци, са првим и најбољим главарима и генералима ослободилачке борбе. Постоји разлог што користим термин „пребивалиште“ умјесто „гробница“, јер се ради о крипти испод Цркве Светог Лазара, на чијем улазу стоји натпис: „Кућа генерала Васа“. Заједно са њим почивају и 120 младића из Црне Горе који су га пратили у Грчку, другови и саборци у животи и у вјечности. У оквиру званичне посјете Атини, 8-9. фебруара 2022. године, предсједник Црне Горе, господин **Мило Ђукановић**, посјетио

ДОМИНАЦИЈА ГРЧКЕ РЕВОЛУЦИЈЕ БИЉЕЖИ, ДОДУШЕ, ЈЕДИНСТВЕНОСТ КОЈА НИЈЕ ОГРАНИЧЕНА САМО НА ГРЧКУ И ШИРИ РЕГИОН ЈУГОИСТОЧНЕ ЕВРОПЕ. ОНА ОЗНАЧАВА КРАЈ, УКИДАЊЕ НЕ САМО ОСМАНСКЕ УПРАВЕ, ВЕЋ И ФИЛОСОФИЈЕ УПРАВЉАЊА ДРУГИМ НАРОДИМА И НАЦИЈАМА. УКИДА СЕ ЛЕГИТИМИТЕТ ТИРАНИНА, ДОК СЕ УПРАВА САДА ЗАСНИВА НА НАЦИЈИ И ЊЕНОЈ ВЈЕРИ, А ПОЛИТИЧКИ НА УСТАВНОСТИ И НЕЗАВИСНОСТИ

је Васову вјечну кућу и положио вијенац. Уз помен и пригодне војне почасте обједињених гарде копнене војске, морнарице и авијације, интониране су двије државне химне. Свечаности су присуствовали и црногорски кадети који се као стипендисти обучавају на грчким војним академијама и добијају исту обуку као и њихове грчке колеге. То је награда генералу Васу, да је борба за ослобођење Грчке, којој је допринио, поставила чврсте темеље снажном пријатељству које повезује два народа. Толико бих рекао о билатералном аспекту националног празника Грчке, који се обиљежава 25. марта. Постоји, међутим, и шири контекст, онај међународни. Ништа се на међународној политичкој сцени не одвија у стерилном окружењу, јер сваки догађај из једног простора утиче на догађаје из другог простора и *vice versa*. У ширем контексту, дакле, ослободилачка борба у Грчкој избила је педесетак година након оне у Сјеверној Америци, гдје су првобитне колоније уздрмале контролу и моћ британске метрополе. Неколико година касније услиједила је Француска револуција,

Посјета предсједника Црне Горе Мила Ђукановића вјечној кући генерала Васа

са распадом монархије (1789). У вријеме када се Грци боре против Турака, за независност се боре и шпанске колоније Јужне Америке, док је на југу Европе ситуација све само не мирна. Предност удаљености између америчког континента и Велике Британије показује се значајном за америчке револуционаре, док су покрети у Напуљу, Пјемонту и Сицилији угушени. Грци су наставили борбу и по-

биједили упркос свему, и у коначници, суочени са великим жртвама и недаћама, као што је била инвазија египатске војске на Пелопонез, која је била пристигла у помоћ Турцима. Доминација Грчке револуције биљежи, додуше, јединственост која није ограничена само на Грчку и шири регион Југоисточне Европе. Она означава крај, укидање не само османске управе, већ и философије управљања другим

народима и нацијама. Укида се легитимитет тиранина, док се управа сада заснива на нацији и њеној вјери, а политички на уставности и независности. Борба Грка покрене друге народе, који су им били притекли у помоћ, бивајући потлачени као и Грци. Подвиг Грка за њих је било обећање за повољан исход њихових борби, за што им је било потребно више времена, али су на крају успјели.

Грчка револуција представља прву успјешну примјену теорије националне државе на нашим просторима, која је доминирала у XIX вијеку. Међутим, чак и у XX вијеку нестају сложене монархије и хегемоније остатка Европе и на њиховом мјесту појављују се нове државе, засноване на истим принципима који су се појавили у Грчкој, стварајући свијет националних држава у којем данас живимо. Други, такође важан елемент, јесте конференција која је дефинисала питање грчке независности, а која је била претеча, рекли бисмо, многих других конференција које су услиједиле у XIX вијеку, које су имале за циљ очување мира. Оне су постепено довеле до формирања Лиге народа, прве међународне организације послје Првог свјетског рата, која је била претеча Организације уједињених нација, након Другог свјетског рата. Ради се о поретку међународног система организације и безбједности који се уобличио 200 година након **Наполеонових** ратова у XIX вијеку и након два свјетска рата у XX вијеку, којем данас пријети инвазија на Украјину, која, поред непотребних хуманитарних драма, поставља питање о утицају који ће имати на међународни систем безбједности.